

Riemwiervoetjes en hun begroeiing, een vergelijking. – Influx van de invasieve exoot *Watersipora subtorquata* (Bryozoa, Cheilostomatida) op drijvende wieren

Hans De Blauwe

Inleiding

Op 15 september 2012 lag er nogal wat riemwier samen gespoeld op het strand van Zeebrugge, tegenaan de westelijke strekdam. Ik kon 50 voetjes verzamelen. Op 18 juli 2000 verzamelde ik 100 riemwiervoetjes op dezelfde plaats. Beide inzamelingen waren bedoeld om mosdierpjes te determineren die op de riemwiervoetjes voorkomen. Door het grote aantal is het relevant om een vergelijking te maken tussen soorten en aantallen mosdierpjes die erop vastgehecht zijn. De exoot *W. subtorquata* komt steeds vaker voor op dit drijvend substraat.

Begroeiing

Op beide data komen op meerdere voetjes het koraalwier *Corallina officinalis* en het rose kalkkorstwier *Phymatolithon lenormandii* en Hydrozoa voor. Op 15 september 2012 is aan één voetje een bijzonder mooi schelpje bevestigd: de Blauwgestrepte schaalhoren *Patella pellucida* (foto 1).

Foto 1: Blauwgestrepte schaalhoren *Patella pellucida* (foto: Hans De Blauwe)

Bij elk voetje werd het aantal mosdiersoorten geteld, zie tabel 1.

Soorten/voetje Species/holdfast	18/07/2000	15/09/2012
0	17	16
1	36	26
2	25	22
3	12	12
4	7	14
5	2	8
6	0	0
7	1	2
n=	100	50

Tabel 1:

Kolom 1 : aantal soorten mosdiertjes aanwezig op een voetje

Kolom 2 : percentage voetjes met dit aantal mosdiertjes per voetje op 18 juli 2000 (De Blauwe, 2000)

Kolom 3 : idem op 15 september 2012

Soorten

soort	X	Y
<i>Flustrellidra hispida</i>	5	4
<i>Tubulipora liliacea</i>	7	-
<i>Crisia</i> sp.	2	2
<i>Filicrisia geniculata</i>	7	2
<i>Electra pilosa</i>	20	12
<i>Callopora rylandi</i>	10	18
<i>Callopora lineata</i>	31	32
<i>Cauloramphus spiniferum</i>	1	-
<i>Bicellariella ciliata</i>	1	-
<i>Scrupocellaria ellisi</i>	5	10
<i>Escharoides coccinea</i>	4	-
<i>Microporella ciliata</i>	8	22
<i>Haplopoma graniferum</i>	3	2
<i>Celleporella hyalina</i>	51	36
<i>Celleporina caliciformis</i> (= <i>Celleporina hassallii</i>)	7	30
<i>Oshurkovia littoralis</i> (= <i>Umbonula littoralis</i>)	1	2
<i>Schizoporella unicornis</i>	1	2

<i>Watersipora subtorquata</i>	-	20
<i>Schizomavella linearis</i>	-	10
<i>Scruparia chelata</i>	-	4
<i>Plesiothoa gigerum</i>	-	2

Tabel 2:

X : percentage voetjes met die soort in 2000 (n = 100)

Y : percentage voetjes met die soort in 2012 (n = 50, dus aantal is verdubbeld)

Een paar soorten zijn van naam veranderd: *Celleporina caliciformis* is de nieuwe naam voor *Celleporina hassallii* en *Umbonula littoralis* heet nu *Oshurkovia littoralis*. *Scrupocellaria reptans* is zopas herbeschreven en zijn verspreiding blijkt beperkt tot het westen van de Britse eilanden (Vieira & Spencer Jones, 2012). De morfologisch gelijkaardige soort die in de Noordzee en daarbuiten voorkomt is in dezelfde publicatie beschreven als de nieuwe soort *Scrupocellaria ellisi*. Het is deze laatste soort die tot nu toe bij ons aangespoeld is vastgesteld. Er is een verschil in de vorm van het scutum en in de poriën van de broedkamer, maar het meest opvallende verschil is dat de rhizoïden van *S. reptans* weerhaakjes hebben die lijken op prikkeldraad terwijl de rhizoïden van *S. ellisi* glad zijn en eindigen op een vasthechtingsplaatje op het substraat. *S. reptans* zou zich niet vasthechten met een plaatje maar met de haakjes.

Besluit

Het riemwier is waarschijnlijk afkomstig uit het Kanaal (De Blauwe, 2011) en de precieze herkomst blijft onbekend. Niettemin blijft het leuk en interessant om de begroeiing op de voetjes te inventariseren. Uit tabel 1 blijkt dat de verdeling van het aantal voetjes met (resp. 83 en 84 %) en zonder begroeiing (resp. 17 en 16 %) ongeveer gelijk is. Ook het aantal soorten per voetje is vrij gelijklopend. Zelfs het aantal soorten is op beide data hetzelfde: 17 mosdiersoorten.

Het vergelijken van de soorten is weinig relevant wegens de onbekende herkomst van plaats en diepte en het verschil in jaargetijde maar toch kunnen we een paar opvallende zaken vaststellen. *Celleporina hyalina* en *Callopora lineata* staan nog steeds de eerste plaats qua talrijkheid. Heel opvallend is het grote aandeel van een paar andere soorten wat kan te wijten zijn aan de oorspronkelijke groeidiepte van het riemwier. Heel opvallend is de aanwezigheid van de exoot *Watersipora subtorquata*, die nog afwezig was in 2000 en in 2012 al op 20 % van de voetjes aanwezig is. Op dezelfde dag verzamelde Francis Kerckhof (pers. meded.) drie voetjes te Oostende en op twee ervan was *W. subtorquata* ook aanwezig.

Watersipora subtorquata is in België en Nederland een vrij recente verschijning (De Blauwe, 2011). Een kolonie was al aangespoeld op riemwieriervoetjes in Nederland in augustus 2009 en augustus 2010. De eerste Belgische vondst betreft eveneens een kolonie op een aangespoeld riemwieriervoetje en dateert van eind september 2011. Als

fertiele kolonies in zulke dichtheden onze kant opkomen, dan is een definitieve vestiging op sublittorale harde substraten zoals strandhoofden, havenstructuren en offshore windmolenparken binnenkort te verwachten.

Foto 2 : Riemwiervoetje met begroeiing (foto: Hans De Blauwe)

Summary

A collection of holdfasts of the washed ashore sea weed *Himanthalia elongata*, September 2012, has been checked for Bryozoans and compared with a the result of a similar exercise in July 2000. Conclusions are hard to formulate, but one obvious result of 2012 is a frequency of 20% of the alien *Watersipora subtorquata*, still absent in 2000.

Literatuur

- De Blauwe, H. (2000). Riemwiervoetjes en hun begroeiing. *De Strandvlo*, 20(3): 130-137.
- De Blauwe, H. (2011). Riemwiervoetjes en hun begroeiing - eerste melding van *Watersipora subtorquata* (d'Orbigny, 1852) op het Belgische strand. *De Strandvlo*, 31(3-4): 93-95.
- Vieira L.M. & Spencer Jones M.E. (2012). The identity of *Sertularia reptans* Linnaeus, 1758 (Bryozoa, Candidae). *Zootaxa*, 3563: 26-42.

Watergang 6

8380 Dudzele

deblauwehans@hotmail.com